

JONSBERGS TIDNING

A-KY

SOCKEN OCH KYRKOKRÖNIKA

1956

Advent

*Som förr Du kommer i mörkrets tid
när solen svinner
och stjärnor tändes.
Du ger oss aning om himmelsk frid,
skuggorna uti stjärnglans sändes.*

*Det är ett himmelskt mysterium
med profetia —
som ger oss tankar.
Det blir så stilla i varje rum,
något beligt på hjärtat bankar.*

*Den sko, som krigaren bar i strid
och manteln sölad
man måste bränna,
ty barnet kommer, det ger oss frid!
tro, hopp och kärlek vi känna.*

*Det är advent, ja det är advent
och stilla lyss vi
till orgeltoner
och sång om honom, som sonen sänt
till dessa dimfyllda, mörka zoner.*

RAGNHILD.

DÅ KOM JESUS

Job. 20: 26.

Advent är åter här med budskapet att någon kommer. Konungarnas Konung och Herrarnas Herre. Himmels Konung är på väg till jordens barn, men finner ibland dörrarna stängda, dörrar till hem, hus och hjärtan. Det är så många som tror sej kunna leva utan livets Herre i såväl helg som söcken.

Men det är ett stort ögonblick i en människas liv, då det kan sägas: då kom Jesus in i hennes tillvaro.

Det är en smula underligt att en av Jesu egna lärjungar, Tomas, blivit utpekad som tvivlaren framför alla andra. Vem kunde tvivla, då Jesus gick med dem mitt i den jordiska vardagen och så ofta visade prov på sin makt. Där lyfte han av en människa den tyngsta bördahonkunde bära, hennes synd, och lät henne vandra vidare med nytt mod och hopp i förlåtelsens sol, där uppväckte han inför deras ögon både lekamligen och andligen döda människor eller botade obotligt sjuka, kanske ibland bara genom att de fick vidröra hans mantel. Vem kunde tvivla på att Han var livets och dödens Herre? Tomas gjorde det.

Tomas förklarade ju stolt och övermodigt att han ville först övertyga sig om att såren efter spikarna fanns på Jesu kropp, innan han kunde tro. Han ville ha bevis, innan han kunde tro. När han inte kunde förstå och fatta det hela, så ville han ha påtagliga tecken.

Vi själva har nog också stundom svårt att förstå levande Gud. Vi behöver inte möta så stora prövningar i livet, förrän vi börjar tvivlande fråga: vad menar Gud, varför skall detta drabba just mej?

Det är intressant att se hur Tomas, tvivlaren, betedde sej, då han mötte sin Herre och Mästare efter att ha fällt de stolta orden om noggranna bevis.

Då kom Jesus, berättar evangelisten, och stod mitt ibland dem, och Tomas var med denna gång. Vad gjorde nu Tomas, han som skulle företa en grundlig undersökning, innan han trodde. Vi måste konstatera att Tomas gjorde ingenting, han bara föll ned på sina knän med de orden: »Min Herre och min Gud».

En ödmjuk Tomas låg vid Jesu fötter. Tomas kände åter igen sin Mästare, som så ofta med ett ord kunde fylla all brist, hjälpa i all nöd, trösta i all sorg.

Det var kanske även något annat som gjorde Tomas ödmjuk. Nämligen just detta att Tomas var medveten om att Jesus älskade honom mitt i hans tvivel.

När jag blir medveten om att någon verkligen älskar mig, då kan en hård och brutal värld te sig som en blommande rosengård.

Då kom Jesus och stod mitt ibland dem. Det är berättelsen om hur Jesu närvaro kan förvandla allt, både tid och evighet. Vi stå så ofta frågande inför tillvarons gåta. Men Tomas hade ingen fråga på sina läppar, då han mötte Livets Herre på nytt. I det ögonblicket var uppståndelsen och det eviga livet alldeles för stort för en liten tvivlande Tomas, ty han kunde bara tillbedja och säga: Min Herre och min Gud.

Du och jag kan få samma förmån och möta samma Herre. I stället för att fråga kan vi i adventets och julens gudstjänster få falla ned och tillbedja Honom, om vilken profeten Jesaja nära ett tusen år före hans födelse kunde profetera: på hans skuldror skall herradömet vila, och hans namn skall vara: Underbar i råd, Väldig Gud, Evig fader, Fridsfurste.

Då kom Jesus, det kan bli en verklighet i varje människas liv, om hon håller till vid Jesu färdevägar, ordet bönen och nattvarden, ty »Jesus är ett tröstrikt namn och i all nöd min säkra hamn».

Bland alla Jonsbergs kyrkas värdefulla inventarier anser vi takmålningen vara en särskilt fin dyrgräp. Tavlan är placerad i taket, mitt över korsgången, restaurerades 1936 och 1949. Den föreställer treenigheten, Gud Fader, Son och helig Ande med jordklotet i sin makt och änglar svävande bland molnen.

Målningen är ganska stor, fem meter i fyrkant och torde satts upp i samband med kyrkans byggande. Den är en verklig sevärdhet för alla dem som besöker Jonsbergs kyrka. Målningen är signerad Hagand, som torde vara en lärjunge av Ehrenstrål. Den har säkerligen målats i början av 1700-talet. Den får nog anses vara unik i sitt slag i Sverige. Vi har ju få korskyrkor i Sverige. Och knappast någon av dessa torde ha en så praktfull takmålning.

G. O.

NÅGRA MINNEN FRÅN JONSBERGS GÅRD

*nedtecknade av f. d. översten John Ekelund och stöd-
jande sig dels på dennes egna upplevelser, dels på hörsäg-
ner och dels på berättelser i Edward Ringborgs skrivna
verk »Swartziana» och i Gustaf Schröders bok »En Värm-
lännings Minnesuppteckningar».*

Sönerna till Petter Swartz i Norrköping f. 1726, d. 1789 erhöles genom Kungl. Maj:ts resolution år 1791 tillstånd att (ehuru ej frälsemän) »vardera för sig, hustru- och arvingar under frälsemannarätt äga och besitta ett säteri med underlydande hemman och lägenheter».

Jonsberg inköptes år 1791 av Petters son Petter Jacob, f. 1755, d. 1819, och ärvdes vid hans död av hans son Carl Jacob, f. 1800, d. 1874. Carl Jacob sändes av sina föräldrar tidigt, redan år 1812, till Uppsala för att där erhålla sin utbildning. Han stannade i Uppsala flera år, studerade språk, matematik, historia och geografi, men erhöles även militär utbildning och blev år 1820 kornett vid Kungl. Smålands Husarregemente. Löjtnant vid sagda regemente blev han 1826. Han deltog livligt i det glada kamratlivet vid regementet, ja till och med kanske för livligt, så att den äldre brodern, John, gjorde honom föreställningar, som föranledde honom att helt lämna den förledande kamratkretsen och hela yrket. Sålunda begärde han och erhöles den 20 juni 1827 avsked från sitt regemente med Ryttmästares namn och värdighet. I augusti samma år var han installerad å det fäderneärvda Jonsbergs säteri med underlydande gårdar. Året därpå, eller den 25 juni 1828, ingick han äktenskap med sin syssling Eva Charlotta Jederholm. Brudgummen var då 28 år och bruden 22. Eva Jederholm var dotter till klädesfabrikören Daniel Jederholm i Norrköping och hans maka Eva Carolina Evansson. Daniel Jederholm bedrev klädesaffär samman med sin sväger Lars Abraham Hülfers under firmanamn Jederholm & Hülfers. Denna affär gick emellertid överstyr och Jederholm lämnade landet, slog sig ned i Hamburg men råkade även där ut för mycket svåra ekonomiska förhållanden och dog den 29 juni 1819. Hans änka, som bodde kvar i Norrköping, hade det givetvis synnerligen knappt, men drog sig med kärleksfulla händers hjälp nödortfött fram med sina 3 flickor, Carolina f. 1805, Eva f. 1806 och Carin f. 1808. När Carl Jacob gifte sig med Eva, glömde han ej att tänka på dem, som behövde hans hjälp, och på så sätt blev Jonsberg en fristad för hustruns moder och hennes båda systrar allt intill döddagar. Modern dog 1840, system Carin 1845 och system Carolina 1859. De ligga alla begravda å den Swartziska gravplatsen å Jonsbergs kyrkogård.

Jonsberg fick sålunda i och med Carl Jacobs giftemål ett sällskapligt liv, vilket ökades ytterligare genom barnen, som inom äktenskapet föddes i obruten följd under loppet av 16 år till ett antal av ej mindre än 11. Sorgligt nog förlorade föräldrarna 4 av dem genom olyckshändelser. Ett förfärande slag träffade det unga hemmet på själva Julaftonen år 1838. Från Norrköping hade för att fira Julhelgen kommit en gammal vän till

familjen överstelöjtnanten Otto Reinhold Kalmberg. Denne var född i Finland 1779 och hade där fått sin militära utbildning, men överflyttade till Sverige 1810, då han placerades på Kungl. 1:a Livgrenadierregementet och blev chef för Östanstångs Kompani 1816. Han blev major i armén 1821 och fick överstelöjtnants avsked 1833. Han var ogift och »en gammal ungarl». För att sysselsätta några av Jonsbergsbarnen på Julaftonsmiddagen tog han med sig de tre äldsta, Reinhold f. 1829, Carolina f. 1830 och Carl f. 1832 på en promenad. Man tänkte gå ut på isen på Jonsbergsviken (den kallades då Kapellviken eller i dagligt tal »Kappelvika») för att se på vinterfiske. Enligt vad min mor berättat, skulle fadren, ryttmästaren, avrått detta, enär det varit mildväder och han ansåg promenaden riskabel. Kalmberg bad honom emellertid vara alldeles lugn, han ansvarade för barnen. Troligen hade de gått över viken mot den låga sumpiga terrängen vid Mögös östra udde, där vattnet tog sig in till den lilla s. k. Stapelsjön och där det var strömdrag, så att isen blev svag, varom Kalmberg kanske icke var underkunnig. Där brast isen, alla fyra kommo i vattnet och drunknade. Min mor berättade, att det ansågs, att Kalmberg skulle ha kunnat rädda sig, men ej gjorde några försök härtill, kanske på grund av att han ansvarat för barnen, och de kunde ej räddas. Barnen begrovos å gravplatsen å Jonsbergs kyrkogård och antagligen jordades där även Kalmberg. Att föräldrarna blevo djupt gripna av denna svåra olyckshändelse säger sig självt, men man ville ej störa Julglädjen för de 5 andra små, som då funnos i hemmet, varför man lät julprogrammet ha sitt planerade lopp.

En annan sorg träffade Jonsbergshemmet den 5 juli 1851, då den 14-årige sonen Ludvig omkom under en andjakt. Vid denna tid vistades å granngården Broxvik som informator för de båda bröderna Carl och Fredrik von Röök en ung studerande, Gustaf Schröder f. 1826, likasom även dennes företrädare i denna syssla studeranden Sevon. Schröder, som sedermera blev kronofogde och under många år var bosatt i Gefle, upptecknade på gamla dar sina minnen, som han år 1921 eller vid 95 års ålder gav ut under titeln »En Värmlännings Minnesuppteckningar». I dessa skriver han ett kapitel om sina fyra år (1850—1854) på Broxvik, och beträffande olyckan å Jonsberg berättar han:

»En dag ej långt därefter kom en läroverksadjunkt i Norrköping vid namn Juringius seglande till Broxvik och mötte där enligt överenskommelse vännen Sevon, som bjudits liksom föregående år att följa honom på hans vanliga segeltur i skärgården. Juringius var en vänlig och snäll man. Följande dag bad han mig följa med till Jonsberg. När vi efter den angenämaste segling i

Jonsbergs gård

det härligaste väder hunnit landningsplatsen i den djupa Jonsbergsviken och nedtagit seglen, kom Stålhös (en jämnårig kamrat till pojkarna på Jonsberg och son till borgmästaren i Norrköping) såsom vi sågo i upprörd sinnesstämning roende ut till oss samt omtalade att Ludvig genom olycksfall råkat skjuta sig under en andjakt, som ryttmästare Swartz, Stålhös och han på f. m. företagit sig. Den 14-åriga gossen hade vid rop att änder påträffats skyndat sig att komma fram men under språng uppför en stenbacke råkat slå hanen mot någon sten, skottet gick in i hjärtat och han förmådde endast säga »Stålhös jag dör». Fadren hade under djup smärta sutkat »min stackars hustru» och gått hem. Sevon och jag gingo i land och hem. Vid begravningen hölls av den nykomne komministern Öhrvall det vackraste andliga tal jag någonsin hört».

Om makarna Swartz och livet på Jonsberg skriver Edward Ringborg i verket Swartziana bland annat följande:

»Om Carl Jacob Swartz och Eva Jederholms hem sålunda icke undgått svåra och prövande hemsökelse, så rådde dock lycka och trevnad i hemmet genom de goda och ömma förhållanden, som förenade makar och barn med varandra. Carl Jacobs manliga men milda och godmodiga sinnelag, kryddat med en god portion humor, samt parat med intelligens och petriarkaligt kynne, vid sidan av Eva Jederholms blida, kvinnliga väsen, varma hjärta, präktiga egenskaper såsom maka och moder samt förmåga att med undergivenhet, gott förstånd och tacksamhet nobelt finna sig till rätta i allt, evad »Herren gav och Herren tog» — allt i förening gjorde Jonsberghemmet till ett sällsamt gott och lyckligt hem för alla, som därinom vistades.

Genom sitt fryntliga och vänsälla väsen blev »ryttmästaren på Jonsberg» en över hela Vikbolandet och bygden däromkring mäktig bekant och uppburd patron. Hög och låg funno lätt sina vägar till Jonsberg i både glädje- och sorgämnen. Lotsarna ute vid Gränsö och Arkö likasom skärgårdsbefolkningen längs havskusten ävensom Vikbolänningarna från tegar och smålägenheter långt inne på fastlandet — alla funno de i »ryttmästarn på Jonsberg» en vänlig, rättfram och ärlig människa, som gav gehör åt dem, som sökte honom, visade dem intresse och gav dem sina råd. Grannarna från Broxvik, Löno, Mauritzberg, Allonö, Skenäs, Rotenberg, Gottenvik, Börrum, Herrborum, Kåreholm och andra herresä-

ten i bygden likasom vännerna från Norrköping och andra orter kommo gärna till Jonsberg, där ett muntert och vänsällt herrgårdsliv utvecklades, såsom man numera endast känner det genom hörsägen från »den gamla goda tiden», som länge sedan flytt.

De unga, som i en framtid må läsa dessa rader, skola säkerligen ha svårt att realisera den charm, som omgav det gamla Jonsberghemmet. Innan järnväg och automobil ryckt den gamla herrgården ur dess avskilda, imponerande belägenhet in bland stenkolsrök och motoroljans gaser, innan telefonen förlamat förtänksamheten och planläggningen för morgonen, låg ett slags trolskt behag redan i den förspända vagnen, som rullade fram till trappan för att göra den 4 mil långa resan mellan Norrköping och Jonsberg. De hundra grindarna, som man hade att öppna för att komma vägen fram, kändes ej besvärliga, ja, själva landsvägsdammet efter karossen på de fyra höga hjulen virvlade på ett sätt, som ej lade sig tungt på lungor och syn, såsom i senare tider.

I mån som barnskaran växte upp fick hemlivet på Jonsberg nya impulser. Man gjorde musik, man läste högt, man spelade schack, man deklamerade, man spelade teater, man dansade, man sjöng, man läste främmande språk, man seglade, man fiskade, man samlade sina intressen på trädgård, jordbruk och ladugård, man njöt i stilla frid, samfällt, av alla herrgårdslivets nöjen och behag, både i stilla hemliv och sällskapsliv.

Fem vuxna döttrar och två vuxna söner voro ju också nog för att med skilda anlag, begåvningar och temperament tillföra hemmet uppsjö av impulser och av besökande ungdom».

Makarna Swartz' femte barn var dottern Emelie f. 1834 d. 1900, som år 1860 gifte sig med dåvarande löjtnanten vid Kungl. Livgrenadierregementet Albert Ekelund. De bosatte sig å dennes egendom Kolstad i Risinge socken, och där föddes under 1860-talet vi fem syskon, utav vilka dock den äldsta dog redan i tvåårs ålder. På grund av vår fars iråkade sjukdom och tidiga bortgång flyttade familjen till Norrköping och från år 1871 tillbraktes alla somrar på Jonsberg. För oss barn blev Jonsberg vårt andra, högt värderade hem. Där fick man ju vara med om allt, som kunde intressera barn och ungdom. Där fanns jordbruk, trädgård, fiske, möjligheter till bad, segling och utflykter — ja med ett ord allt vad man kunde önska sig. Det var för oss ett fullständigt

»Eldorado». Jakt var dock förbjuden, då enligt mormors bestämda önskan efter olyckshändelsen med Ludvig ett gevär ej fick finnas i huset, en önskan som givetvis respekterades. Från våra Jonsbergsår har jag många minnen, men de kunna knappast vara av intresse för nutiden. En händelse vill jag dock berätta om. Efter mormors död 1874 ärvdes själva egendomen Jonsberg av hans hustru och dottern Eva. De övriga barnen fingo andra gårdar. Jordbruket vid Jonsberg sköttes allt fortfarande i egen regi med en ung agronom, Magnus Nordenfelt, som inspektor. En morgon, jag tror att det var i juli 1875 eller 76, fingo vi se en främmande båt ligga vid Jonsbergs brygga. Den var ej av den vanliga skärgårdstypen, varför vi undrade var den kom ifrån, och den låg där sedan både länge och väl, utan att någon tog vara på den. Förklaringen kom dock så småningom. Ett par stortjuvar, Hjert och Tector, opererade vid denna tid i Stockholm, men de förlade så sin verksamhet till Gotland, där de gjorde inbrott i kyrkor och stulo kyrksilver. Emellertid började väl marken att bränna under fötterna på dem och de ansåga säkrast att komma över till fastlandet. För detta ändamål stulo de en båt, lastade in sitt tjuvgods och gävo sig av från ön samt styrde kosan norrut. Förmodligen kunde de taga sig in i skärgården vid Häradsö och sedan följa segelleden till Arkö och Hästö. Å den sistnämnda platsen låg emellertid den tiden tullbevakning, och den prejade båten. Tjuvarna inpackade då hastigt allt silver i en duk eller ett gammalt segel och sänkte alltsamman i sjön. På så sätt klarade de tullvisitationen och fingo segla vidare. De fortsatte sin färd och seglade in i Jonsbergsviken, lade båten vid bryggan i Jonsbergsån, gingo i land och vandrade över Hofgren till Broxvik. Där stals en annan båt, med vilken de togo sig över Bråviken till någon plats i närheten av Näveckvarn. Därifrån gingo de norrut för att i de öde sömrandsskogarna kunna röva någon åkande postiljon och på så sätt komma över pengar.

De lade sig på lur — jag tror att det var i Mariefredstrakten — och så kom en skjuts med en körsven och en passagerare. De togo för givet att det var posten, varför de överföllu de resande och slog ihjäl dem båda. Det visade sig emellertid att det ej alls var posten, utan en resande — jag tycker mig minnas att det var en ingenjör Uppmark och hans skjutskarl — och mördarnas byte blev intet. De infångades inom kort, dömdes att mista livet och avrättades. Emellertid dryftades i orten mycket möjligheten att kunna få upp det i Hästöströmmen sänkta silvret. Men strömmen är djup, så att man kom ej till något resultat om, hur det skulle kunna gå till. Men unge Nordenfelt var en duktig simmare och han ville göra ett försök att genom dykning hitta skatten, ehuru man ju ej säkert visste platsen, där den blivit sänkt. Han fick några karlar med sig för manövrering av båten, som han måste begagna sig av, och så höll han på med dykning en hel dag, men fick ingenting se av skatten, så att försöket måste uppges, och — vad jag vet — ligger den där någonstans på sjöbotten än i dag. Nordenfelt återvände hem, sjuknade på grund av de ansträngande dykningar-

*Eva Charlotta Swartz
f. Jederholm
Härskarinna på Jonsberg 1883*

na, och det var ej långt ifrån att badet i Hästöströmmen hade blivit hans sista, men han klarade sig och, väl frisk igen, hade han sedan ej något vidare obehag av det nog litet dumdristiga äventyret.

En dag å Jonsberg i augusti år 1883 går aldrig ut mitt minne. Efter det gängse dagschemat samlades familjen — den utgjordes vanligen av 10 à 12, stundom 15 personer — kl. 1/26 e. m. till »kaffe med dopp», oftast i en berså i trädgården. En eftermiddag vid nyssnämnda tidpunkt då vi sutto där och njöto av vårt kaffe, sågo vi på landsvägen en skjuts komma med ett par herrar. Då sådant var en ovanlig syn och vi ej igenkände varken skjutsen eller de åkande, undrade vi vilka de voro. Då sade en av mostrarna, Eva, »jo det kan jag tala om för Er, det är den nye ägaren av Jonsberg». Yttrandet slog ned som en bomb bland oss ungdomar. »Är Jonsberg sålt»? Vi kunde ej tänka oss något sådant. Så var det emellertid. Efter mormors död år 1877 ärvdes gården av hennes då i livet kvarvarande barn, 6 st., och det var naturligen svårt att hålla samman de olika intressena, varför försäljning ansetts lämplig. Men aldrig har jag, och ej heller mina syskon, glömt den bittra sorg vi kände över denna åtgärd, likasom minnet av de lyckliga somrarna på Jonsberg, visserligen med åren förbleknat, men aldrig förgätit. Mitt intresse för orten finnes också kvar, och detta så mycket mera som det delas av min hustru, som är dotterdotter till den gamla von Kochska familjen på Gottenvik, majoren Hans von Koch och hans maka, född grevinna Stackelberg. Vi försumma därför ej heller att varje år besöka kyrkogården och våra förfäders gravplatser, den Swartziska och den von Kochska. Många minnen tränga på, då man promenerar över kyrkogården och ser så många från ungdomstiden kända namn å gravstenarna. Givetvis besökes då även kyrkan. Den är ju restaurerad sedan min Jonsbergstid, men jag erinrar mig så väl, hur den då såg ut, och det är med vemod man vänder blicken mot Altaret och saknar det gamla förnämliga altarskåpet. Den tanken tränger sig då också osökt fram: borde ej församlingen försöka att återfå denna prydnad. Man hör ju talas om att andra församlingar återfått gamla kyrkoprydnader, som staten tidigare tagit hand om och förvarat på en vind eller i en källare, till glädje för — ingen.

NÄR BYN SKIFTADES

Av f. befallningsman JOHN PETTERSSON

1870-talet var inom det svenska jordbruket en revolutionstid med stora utdikningar och odlingar. Inom de gamla byalagen började det bli besvärligt med de gamla brukningssätten teg om teg. Den 14 juni år 1877 inställde sig Kommissionslantmätaren Axel W. Lodén inom Utsätters by 1 mantal skattefrälse inom Jonsbergs socken, Östkind's härad och Östergötlands län för att på grund av dertill erhållet förordnande verkställa laga skifte å alla egorna till berörda by. Genom i Sockenkyrkan uppläst kungörelse hade sammanträde för oförmälda skiftes öppnande blifvit utsatt till ofvanskrifna dag, dervid att såsom Gode män biträda A. W. Larsson i Mönnerum och Nils Pettersson i Stenviken iakttagit inställelse.

Såsom skiftedelegare tillstädesvoro:

För $\frac{3}{8}$ dels mantal egaren deraf Anders Persson,
» $\frac{2}{8}$ » » » Sv. Peter Persson,
» $\frac{1}{8}$ » » » Nils Peter Eriksson,
» $\frac{1}{8}$ » » » Jonas Jonsson,
» $\frac{1}{8}$ » » » Nils Jonas Jonsson.

§ 4 karta.öfver skifteslagets egor jemte tillhörande beskrifning företedes och befans den vara upprättad år 1801 och af Östkind's Härad's rätt fastställd den 4 maj 1802. Delegarna tillkännagaf att åtskilliga odlingar blifvit verkställda sedan denna karta upprättades och då den derjemte icke upptager befintliga skiljaktigheter uti äng, betes och skogsmarken såsom för en laga skiftesdelning erfordras, ansågs alltså ny uppmätning af egorna vara nödvändig, hvarföre denna åtgärd kommer att påbörjas med slutet af innevarande månad.

1877 den 24 oktober fortsattes förättningen och då voro ägare til gränshemman kallade att sig infinna. Detta skedde genom i sockenkyrkan uppläst kungörelse, (så då gällde det att besöka kyrkan om man skulle veta sin rätt bevaka). Vid denna förättning infann sig för Hofgren med därtill hörande hemman Rumgårdet och Ramnö å egarens vägnar Herr Kronofogden Hj. Pettersson, enligt fullmakt, hvarjemte arrendatorn af nämnda egendom A. M. Nyberg var tillstädes.

Senare tillstädeskom för Glofshult egaren deraf Jon Jonsson, som företedde karta höröfver upprättad år 1799 och fastställd 2 maj 1800.

Den till Utsätter hörande inom Glofshult belägna Ur-fjäll fanns å nämnda karta utmärkt och förekom emot den närvarande häfden icke något att anmärka.

I övrigt angränsades Utsätters egor af hemmanen Kols-torp, Riddartorp och Skogsberga, samtliga lydande under Broxvik's Fidekommiss, för hvilka hemman icke något ombud var närvarande, men då gränserna därtill voro mycket oformliga och Kolstorp egde fyra lägenheter, dels inom Utsätter och i gränserna, ansågs det vara till nytta, om dessa sammandrogos till ett eller två skiften, så beslutades att ägaren till dessa hemman till nästa sammanträde skulle kallas.

Den 9 nov. var Kronofogde Hj. Pettersson närvarande som ombud för Broxvik's Fidekommiss och företedde kartor av år 1785 och 1869.

Vid därefter företagna graderingar av jorden och rågångsrätningar närvoro skiftelagets alla delägare och för Hofgren arrendatorn A. M. Nyman och för Kolstorp, Riddartorp och Skogsberga, Befallningsmanen senare arrendatorn vid Broxvik O. F. Myhrman. Detta års Sista sammanträde hölls den 21 nov. 1877. År 1878 den 9 maj hade åter kallelse utgått, vilket sammanträde fortgick till och med den 14 maj. Då beslutades att båtsmannen skulle förflyttas till den så kallade Sandtäppan, då det föreföll mindre lämpligt att någon hemmandel förlades dit: Utan skulle den hemmandel, som fick sin andel närmast Hofgren's gränsen förläggas i närheten av båtsmanstäppan. Det ansågs mindre lämpligt att mer än två delägare kunde kvarbo å gamla boplatzen.

Den 12 sept. 1878 var åter en dag då byns mannar var kallade till sammanträde, och då hade Chefen för östgöta Båtsmanskompani Herr Kaptenen O. O. Cronhjälms tillstädeskommit. Vid förevisning av den tilltänkta båtsmanstäppan Sandtäppan hade komp. ombudet intet att anmärka. Men upplyste skiftelaget att de å Härad's allmanningen Sandskogen ägde en s. k. fördubblingstäppa och funno de med sin fördel vara förenligt att upplåta denna jord till torp för framtiden åt båtsmannen, varför denna lägenhet besigtigades och befans god, men då marken låg utom byalagets område kunde komp. ombudet ej godkänna det, då båtsmannen själv var ute på kommandering. Vid sammanträdet framhöll N. P. Eriksson att han ej ville avstå större andelar av sin hemmajord mot större andel i Glofshultsängen. Och av Anders Persson, att han ansåg det bliva för betungande för skifteslaget om de vid förra sammanträdet beslutade utflyttningarna skulle företagas, varför han föreslog att ännu en skulle kvarbo. Vid företagen granskning beslöts att ett $\frac{1}{4}$ mt. Sven Persson skulle jämväl blifva kvarboende och i sammanhang med hustomten erhålla sitt inägoskifte närmast Rumgårdets gräns.

Den 2 okt. var det åter en sammanträdes dag, då var förutom skiftelagets delägare Båtsmannen I. P. Öman tillstädes och han tillkännagav att Båtsmannkorpralen Wästerberg blifvit beordrad närvara, men lät bemälda ombud sig icke avhöra.

Vid uppmätning av fördubblingstäppan befanns att den till sin areal var mindre än den innehavda, varför tillskottsjord skulle tagas av glofshultsängen, men skiftesdelägarna hade överenskommit med nuvarande båtsmannen att han under sin tjänstetid skulle erhålla en tunna råg, åtta Lpp. hö, sexton Lpp. havrehalm, avlämnat 1

forts. å sid 15

Scouter på väg till kyrkan

FRÅN SCOUTFRONTEN

I mars år 1909 organiserades i London av miss Agnes Baden-Powell, en flickscoutkår, den första länken i en kedja som skulle komma att omspanna hela världen. I mars 47 år senare fogades här i Jonsberg ånyo en länk till denna kedja. Pojkscoutkåren hade tagit nya friska tag, föräldraförening hade bildats och eftersom föräldrar inte bara älskar sitt ena barn så beslutades att också flickorna skulle få sin kår. Så var det då ledarfrågan. Många var villiga men ingen ville stå som ensam ansvarig och följderna blev att 7 ledare antogs. Vi reste på kurs och togo emot idéer och lärdomar med tacksam men räddhågat sinne. Hur skulle det gå när vi skulle sätta igång därhemma? Männe flickorna tröttnar genast när de hör att scouting inte bara är lek, tävlingar och lägerliv? Skulle de vända om när de upptäckte att kraven på en scout är stora och ansvarsfyllda? Nåväl vi satte igång, flickorna kom och de stannade kvar och nu har vi nått det första etappmålet, 3:e klassupptagningen.

Vi arbetar i grupper, 8 till 11-åringarna i Blåvingeringen och de äldre flickorna i patrullerna Svalan och Vesslan. Blåvingeringen förbereder de mindre flickorna genom provlekar och kamratskap för scoutkåren. Dess förebild är sagan om den lilla flickan i det blå förklädet med vingar över axelsömmen, som hjälpsam mot de törstande på ön utan dricksvatten, flitig och uthållig i sitt sökande, finner guldpudran, en liten anspråkslös blomma, som med sina rötter når underjordiska källsprång.

Flickscouterna har arbetat med 3:e klassproven, där ett utav de viktigaste är att kunna och förstå innebörden av scoutlagen, löftet och valspråket. Vid upptagningen blir flickan medlem av Sveriges Flickors Scoutförbund, som i sin tur är anslutet till Världsflickscoutförbundet. Man hör ofta utomstående säga: »De där scouterna, de

ha sina egendomliga tecken och utrop som ingen människa kan förstå!» För oss har varje ritual sin mening och djupa innebörd. Gemenskapen med andra länders förbund symboliseras i southälsningen av den ring som tummen och lillfingret bildar. De tre uppåtriktade fingrarna påminner om scoutlöftets 3 punkter. Jag lovar att efter bästa förmåga söka göra min plikt mot Gud och fosterlandet — hjälpa andra — lyda scoutlagen. Också lagen, klassproven och valspråket är internationella. Lord Baden-Powells (all scoutings grundare) initialer påminner oss om Be Prepared — Var redo. När vi luffar i skogen på en spårning är det mycket spännande att tänka

forts å sid. 22

Scoutkåren vid kyrkesök i år

FAMILJENYTT

DÖPTA I JONSBERGS KYRKA ELLER I HEMMEN.

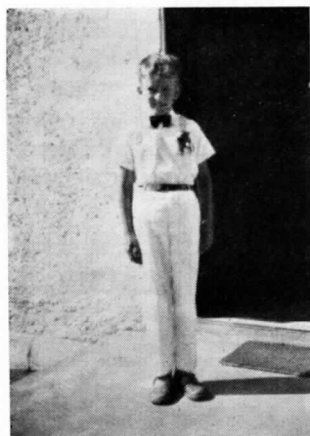
- 4/1 55, Ingvar Axel Erik Hjelm.
 20/2 55, Sven-Inge Bo Nilson.
 31/7 55, Ann Margareta Peterson.
 22/9 56, Axel Olof Birger Johansson.
 8/5 55, Karl Gustaf Ragnar Pettersson.
 8/5 55, Nils Holger Lennart Pettersson.
 19/6 55, John Håkan Pettersson.
 14/8 55, Göran Walter Blomquist.
 21/8 55, Bo Elner Pettersson.
 9/9 56, Solveig Marianne Andersson.
 3/6 56, Ulla Christina Pettersson.
 29/7 56, Göran Olof Poigant.
 22/9 56, Gert Ove Henning Johansson.
 21/10 56, Eva Charlotte Hellström.
 18/11 56, Kristina Eleonor Malmström.

Jag lyfter ögat mot himmelen och knäpper ihop mina händer.

Till Dig, O Gud, som är barnens vän min båg och tanke jag vänder.

*Så håll ut över mig än din band,
 O, Fader god utan like,
 Och låt mig växa för livets land,
 Som är ditt himmelska rike.*

Sv. ps. 515: 1, 4.

*Göran Walter Blomquist
 född den 21 3 1945
 döpt den 14/8 1955*

KONFIRMERADE 1956.

Henry Manfred Andersson.
 Karl Percy Larson
 John Åke August Lindahl.
 Sven Rolf Pettersson.
 Hilding Lennart Sigurd Sandberg.
 Marianne Elisabet Aldén.
 Yvonne Landell.
 Maud Margareta Landquist.
 Kerstin Ingeborg Maria Karlsson
 Ingrid Eleonora Persson.

VIGDA 1954—1956 I JONSBERGS KYRKA.

- 13/11 54, Karl Gustaf Åberg och Helga Elli Ehlert.
 26/2 55, Yngve Gustav Emil Karlsson och Kerstin Birgitta Åberg.
 26/3 55, Rolf Gösta Lundberg och Svea Solveig Marianne Pettersson.
 24/6 55, Sune Lennart Johansson och Iris Gudmor Maria Persson.
 20/8 55, Karl Erik Ingvar Aronsson och Gerda Ulla Britt Nilsson.
 30/6 56, Karl Lennart Magnus Botvidsson och Anna Margareta Åberg.
 11/8 56, Stig Verner Haddén och Rose-Maria Vilhelmina Isaksson.
 6/10 56, Åke Leopold Andersson och Gun-Britt Elisabet Andersson.

*Här levs ej städs i Rosengård.
 Och mången prövning kan bli hård.
 Behåll dem då, O Herre god,
 I kärlek, som ger tröst och mod.*

*Din Ande blid ledsage dem,
 Och blive gäst i deras hem,
 Att stilla fröjd och ljuvlig ro,
 Med honom där må bli och bo.*

Sv. ps. 235: 2.

DÖDA.

- 10/12 54, August Leonard Karlsson, Arkösund.
 23/12 54, Evert Valentin Svensson, Jonsdal.
 23/12 54, Elsa Katarina Åberg, f. Malmquist, Arkösund.
 13/4 55, Melker Emil Johansson, Björkliden.
 18/7 55, Anna Julia Jonsson, Simmetorp.
 7/9 55, Nils Magnus Andersson, Stenvik.
 27/9 55, Johan August Johansson, Menaås.
 3/10 55, Jenny Matilda Hertz, f. Asplund, Sandviken.
 3/10 55, Per August Peterson, Möckeläng.
 14/12 55, Karl Henning Douglas Viman, Mönnerum.
 18/12 55, John Hjalmar Johansson, Arkösund.
 4/1 56, Carl Inge Hallendorff, Hultbacken.
 17/2 56, Alma Sofia Karlsson, f. Nilsson, Menaås.
 15/3 56, Anders Rustan Andersson, Lindö.
 20/3 56, Elina Mathilda Hansson, f. Peterson, Utsätter.
 20/7 56, Karl Alfred Jonson, Görstorp.
 11/8 56, Arvid Gustav Andersson, Arkösund.
 18/9 56, Johanna Mathilda Nilsson, f. Danielson, Menaås.
 6/11 56, Per Otto Johansson, Appelberg.

*Mitt liv rinner bort som var fattig dag,
 O vad gav Du mig livet till?
 Jag vet ju din vilja, jag känner din lag.
 Och gör icke själv det jag vill.
 Allt rör sej omkring mej så svinlande fort.
 Jag har intet att hålla mig vid.
 Och nära står döden, en vidöppen port.
 Gud, giv mig tid.*

Sv. ps. XVII.

DET FÖRSVINNANDE JONSBERG

Under en lång följd av år har det talats och skrivits om »flykten från landsbygden». Ja, det har upprepats så mycket och så ofta, så det kanske för många fått något av slagsordets karaktär över sig.

Vi vet att en liknande folkomflyttning tidigare har ägt rum i vårt land. Jag syftar då på emigrationen där det företrädesvis var stugornas folk på den svenska landsbygden som for över till landet i väster.

Man har konstaterat att denna folkomflyttning på sin tid var nödvändig för att lösa dåtidens befolkningsproblem.

Så har med en fortsatt industrialisering i vårt land, med ett allt mer centraliserat näringsliv samt genom det svenska jordbrukets rationalisering och mekanisering, med ett därav allt mer och mer minskat behov av mänsklig arbetskraft vi fått uppleva detta århundradets folkomflyttning.

Det är givet att ur vissa näringsgrenars synpunkt, som t. ex. jordbrukets, har denna folkomflyttning varit nödvändig, men med de proportioner som den tagit har den skapat svårlösta problem.

Dels skapar det problem för städer och tätorter med denna inflyttning och då framförallt för storstäderna, dels uppstår det svårigheter av olika slag för de allt mer glesnande bygderna, att kunna upprätthålla ett normalt liv i olika avseenden.

Olika bygder har givetvis drabbats högst olika i detta avseende, men främst är det bygderna ute i periferin som drabbats hårdast, skogs- och jordbruksbygderna, och skärgårdssöckarna har fått lämna det största bidraget. Det har även visat sig svårt att få något i stället i dessa bygder av sysselsättningsobjekt, för att kunna behålla den friställda arbetskraften.

För vår del, för Jonsbergs sockens del, som varande en jordbruks-, skogs- och skärgårdssöcken, utan någon nämnvärd industriell verksamhet, har flykten från landsbygden blivit en skrämmande realitet.

Låt mig anföra några siffror för belysning av detta. År 1920, eller för 36 år sedan utgjorde befolkningen i Jonsberg 1.644 st., tjugo år senare eller 1940 hade befolkningsantalet sjunkit till 1.345. Efter ytterligare 10 år alltså 1950 var befolkningssiffran 1.150 och på de sista fem åren från 1950 t. o. m. 1955 har befolkningen krymt till under tusentalet eller till 995.

Likaså visar födelsetalet på en skrämmande låg siffra för de senaste åren, födelsetalen bara för 10 år sedan var 32 å 33 men för 1955 var denna siffra så låg som endast 8 födda.

Genom centralisering på skolans område har under innevarande år fem stycken lärare placerats i annan socken och det återstår endast tre lärare inom Jonsberg och om befolkningsutvecklingen går i samma riktning som under de senaste åren, står vi kanske snart inför det faktum att icke få en enda lärare bosatt inom Jonsberg.

Vi har även under senare tid blivit påminta om att den en gång som »Vikbolandets pulsåder» betraktade Vikbolandsbanan kan komma att försvinna. Detta före-

Landstingsman
Erik Glimmér

tags ekonomiska svårigheter måste man förstå, men ett nedläggande av banan kommer att skapa sina problem, problem i form av en försämring i kommunikationsmöjligheter, befattningshavare blir friställda, folket minskar och skattekrönor försvinner.

Så kan man peka på telefonväsendets automatisering, en sak som nu närmar sig vår socken, vilket även medför att dessa befattningshavare vid våra telefonväxlar blir friställda och måste söka sig andra uppgifter.

Med det vikande befolkningsunderlaget som bakgrund sker indragningar av poststationer med ett mindre behov av arbetskraft som följd.

Ja, så kan man anföra många faktorer som har och som kommer att inverka på vårt befolkningstal.

Det är inte utan en viss oro man ser framtiden an ur olika synpunkter, man frågar sig med all rätt hur man i framtiden skall kunna upprätthålla ett normalt liv i olika avseenden.

Man kan inte komma ifrån att man även på församlingens livets och det kyrkliga livets område ställer sig spörjande om framtiden.

Hur skall man ekonomiskt kunna klara församlingsuppgifterna. Man har redan nu i de flesta landsbygdsförsamlingar en utdebitering till församlingarna, som är flera gånger större än i tätortsförsamlingarna.

Vi vet likaså att en ny pastoratsindelning är att förvänta. I det förslag som hittills har presenterats skulle man kunna räkna med att Jonsbergs socken, som varande en skärgårdssöcken, även i fortsättningen skulle få bilda eget pastorat. Men med den alltfört pågående folkminskningen kan man nog fråga sig om så kommer att bli fallet.

Det är därför berättigat att fråga sig om utvecklingen kommer att gå dithän att söndagliga gudstjänster i Jonsbergs kyrka icke längre blir ett faktum.

Denna tidnings utrymme ger inte möjlighet till en fullständig analys av problemen av orsak och av verkan utan här kan endast snuddas vid de olika frågeställningarna.

Det anförda får endast bli ett inlägg i frågan och debatten kan gå vidare i andra sammanhang.

Jonsberg i november 1956.

Erik Glimmér.

Den nya brudkronan

Nya gåvor till Jonsbergs kyrka

Kyrkliga Sykretsen har skänkt gångmattor till kyrkan. Båda långgångarna har blivit belagda med c:a två meter breda mattor i diskret färgton. De togs i bruk den första söndagen i advent 1955.

Adventsöndagen 1956 fick altaret ny beklädnad. Systerkedjan hade som gåvor överlämnat ett antependium, en altarduk samt ett altarbrun i vackra färgnyanser.

Från S. L. K. F., Svenska Landsbygdens Kvinnors Förbund, i Jonsberg, har kyrkan fått mottaga en vacker brudkrona i förgyllt silver.

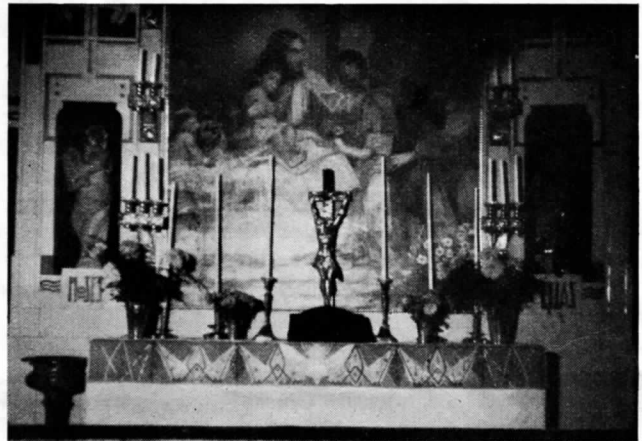
Den äldre brudkronan

Endast välartade flickor i Jonsberg

I ett skolrådsprotokoll av den 5 mars 1903 föredrogs följande skrivelse:

Från direktionen för Räddningshemmet i Folåsa hade till Jonsbergs församling framställts en förfrågan, hurvida det inom Jonsbergs församling visat sig att ett skyddshem för vanartade flickor är av behovet påkallat samt, om så anses, en anhållan om uppgift på ungefärliga antalet flickor, som kunna vara i behov av sådan vård.

På detta svarade kyrkorådet: »då i Jonsbergs församling ej finnes en enda s. k. vanartad flicka, får kyrkorådet härmed uttala att det hitintills inom Jonsbergs församling icke visat sig att ett sådant skyddshem är av behovet påkallat.»

Det nya antependiet med altarbrun

Ringa intresse för nykterhetskurs

Det berättas i skolrådets protokoll från år 1905 i 3 §: Från centralförbundets ledare för nykterhetsundervisning hade till skolrådet ankommit ett cirkulär med tillkännagivande, att rörande undervisningen om de rusgivande ämnenas natur och verkningar en populärvetenskaplig utbildningskurs till tjänst huvudsakligast för landets lärarkår kommer att anordnas i Stockholm 2—8 januari 1905 samt med anhållan hos skolrådet att ledighet beviljas lärarpersonalen för deltagande i kursen, att ekonomiskt understöd lämnas dem, som ej på egen bekostnad kunde resa, att innehållet av cirkuläret meddelas lärarpersonalen, att nödig åskådningsmateriel inköpes och att skolrådets beslut i detta ärende tillsändes Centralförbundets ledare.

Då samtliga lärare, sedan de tagit del av cirkuläret, förklarat sig icke önska deltaga uti ifrågavarande utbildningskurs, så ansåg skolrådet, att frågan om ekonomiskt understöd förfallit och beträffande frågan om inköp av åskådningsmaterielen beslutade skolrådet att för närvarande ej inköpa sådana utan tillsvidare låta sig nöja med de redan befintliga. —

Det hjälpte inte att locka med fri kursvistelse och fri resa till Stockholm. Ingen av lärarna ville resa. Nykterhetsarbete var tydligen inte i ropet på den tiden.

JONSBERGSBO PÅ HEMVÄG FRÅN AMERIKA

Efter ett års vistelse i Amerika var tiden inne för hemresan. En vän till mej, en amerikansk student, och jag startade resan från Chicago mot New York en tisdagsmorgon i september. På hemresan skulle jag besöka två av mina kusiner, som jag aldrig tidigare träffat. En är bosatt i Pennsylvania i en liten stad med namnet Punxutawny och en annan kusin i Carmel, c:a 40 engelska mil norr om New York.

Det var en fröjd att få åka på de fina riksvägarna i Amerika, där man i en tullport vid infarten till riksvägen fick betala en tullavgift på c:a 1 kr. men sedan hade framför sig tiotals svenska mil utan korsningar. Det var dock ett betydligt lugnare tempo i trafiken i Amerika än i Sverige. Alla vägar var hastighetsbegränsade till högst 60 engelska mil, några enstaka sträckor 65 mil. Vissa riksvägar fick man endast köra högst 40 till 50 engelska mil. (På 1 svensk mil går ungefär 6 engelska). Den i Sverige svårt grasserande omkörningssjukan led amerikanerna inte av. Man körde aldrig om andra bilar i onödan. Särskilt Chicago hade en ytterligt dämpad och lugn trafik. I början av september var det en allmän helgdag i Amerika. De som hade hand om statistiken hade räknat ut att det skulle bli över fyrahundra dödsoffer i hela Amerika över denna helg. Men det blev betydligt mindre och Chicago slapp nästan helt undan, endast en oförsiktig fotgängare dödades. Chicagotidningarna kunde därför helt stolt skriva efter helgen att Chicago (med förstäder c:a sju miljoner innevånare) var ett exempel för hela landet. I Chicago är också polisövervakningen av trafiken mycket sträng och effektiv.

Men nu tillbaka till hemresan. Det blev ett hjärtligt möte i Punxutawny med min kusin Charles. Vi var väntade och vi blev hjärtligt mottagna. Någon halvmil utanför staden låg ett litet samhälle, Anita, och där hade min farbroder en gång i tiden framlevt sitt liv efter immigrationen från Vallerstad i Östergötland. Där levde ännu några dussintal svenskar kvar.

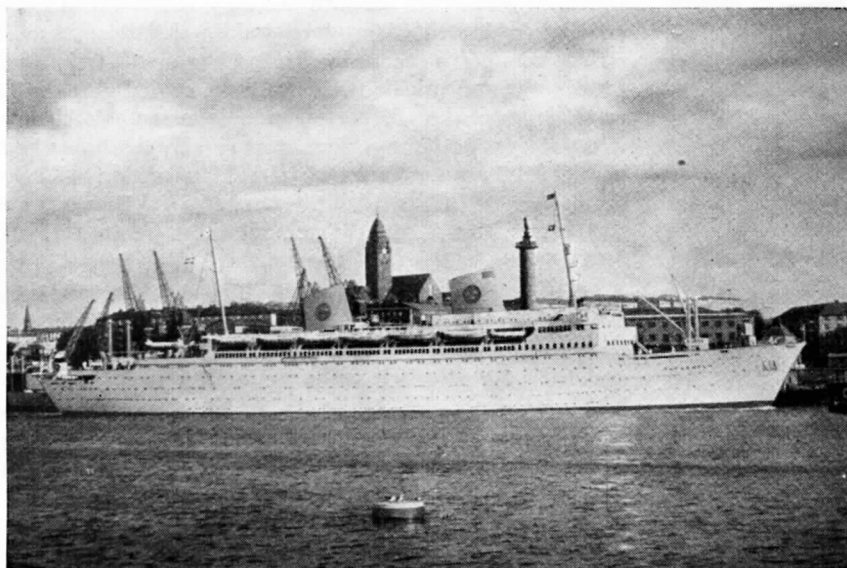
För att glädja dessa ville min kusin arrangera en svensk gudstjänst i den lilla lutherska kyrkan på platsen.

Jag uppskattade mycket denna vänlighet från min kusins sida, alldenstund han själv var katolik. Anledningen att han är katolik får sökas i den omständigheten att min farbror vid 62 års ålder övergick till katolicismen, troligen för sin hustrus skull. Han hade nämligen gift sej med en ungersk kvinna och hon övade kanske en viss påtryckning på honom att han skulle antaga hennes religionsform. Så efter några tiotal år gav han till sist vika. Med påföljd att också barnen blev uppfostrade i katolsk lära.

Så samlades vi i den lilla kyrkan i Anita en vardagskväll. Det blev en gudstjänst som jag aldrig glömmet. Kyrkan var mycket välbesatt. Och jag förstod att fler hade kommit än som kunde tänkas behärska svenska.

Försiktigheten bjöd mig också att, innan jag började min predikan, undersöka hur många svensktalande jag hade under min predikstol. I bästa amerikanska stil bad därför de närvarande, som icke förstod svenska, räcka upp händerna. Jag blev mycket häpen när jag sålunda upptäckte att en mycket stor del endast engelsktalande hade infunnit sig till denna svenska gudstjänst.

Men jag tänkte ju också på dessa gamla svenskar, som satt i kyrkan och nu kanske för första gången på tjugofem år skulle få höra en svensk predikan i denna kyrka. Ja, så började jag en svensk predikan, men så riktade jag blicken på min kusin och hans hustru, där de satt i kyrkan. Ingen av dem kunde förstå ett svenskt ord. De tillhörde den engelsktalande gruppen i kyrkan. Då övergick jag till engelskan igen. Så kom min blick om en stund att vila på de gamla svenskar, som kommit hit enkom för att höra en svensk predikan. Och då måste jag tala svenska igen. Tvingad av denna dubbla hänsyn till min kusin och de engelsktalande och å andra sidan till de svenskfödda i kyrkan, växlade jag ideligen språk, så att jag till sist talade varannan mening engelska och varannan svenska. Det blev ju en underlig predikan med denna språkblandning. Men det var måhända enda sättet i denna situation. Det blev ju också en för mej minnesrik gudstjänst på många sätt. Ingen av åhörarna klagade

Svenska Amerikalinjens vackra motorfartyg Kungsholm

*Landskapsbild med
amerikansk autostrada*

heller på språkväxlingen. Det vara bara en liten skara av kristna, katoliker och lutheraner, som i en luthersk kyrka var andaktigt församlade i bön och tillbedjan och intensivt lyssnade till Ordet, det Ord som kan göra allting nytt.

Ja, så var avskedets stund inne och min vän studenten och jag lämnade min gästfria kusin i Punxutawny för att fara till Carmel, en småstad c:o 40 engelska mil norr om New York. Det var en lördagsförmiddag i september. Det började snart regna. Trafiken var intensiv på den amerikanska riksvägen mot New York. För att komma till Carmel skulle vi passera genom New Yorks förstäder. Vi var dock osäkra om det var bäst att köra över Hudsonfloden in på Manhattan eller följa västra stranden av Hudsonfloden.

Så vi beslöt fråga oss fram den sista vägsträckan. Men det var som i Sverige: en sa si och en sa så. Till och med poliser visade oss fel väg. Vi passerade oräkneliga förstäder till New York på västra Hudsonstranden, men vi kunde inte finna staden Carmel. Vi körde timme efter timme i hållande regn i den täta kvällstrafiken på lördagen. Min vän studenten läste karta, frågade och jag körde.

Vi hade kört så oavbrutet i nära femton timmar och klockan var omkring ett på natten, då jag sade till min vän, att nu orkar vi inte köra längre. Vi parkerade på första bästa plats, ett torg i ett litet samhälle. Där sjönk vi ned båda två i Chevroletens framsäte och somnade där genast, dödströtta som vi var. Vi vaknade kl. 7 på morgonen. Körde till närmaste bensinstation och fyllde på bensin. Det var en skomakare som hade både skomakeri och bensinstation. Han var själv redan ute på stan, men hans mycket vänliga fru omtalade till vår stora häpnad att vi befann oss just i Carmel. Hon letade i telefonkatalogen reda på min kvinnliga kusins telefonadress. Hon träffade hennes man, själv var min kusin med dotter i sin katolska kyrka redan vid denna tid på söndagsmorgonen. Ja, så var vi snart där i deras hem. Det var bara några kvarter från vår sovplats på torget. De hade väntat på oss halva natten, sade han. De trodde, att vi hade fått något fel på bilen. De kunde ju inte ana att vi satt och sov några kvarter från deras hem. Det blev ett hjärtligt möte, när

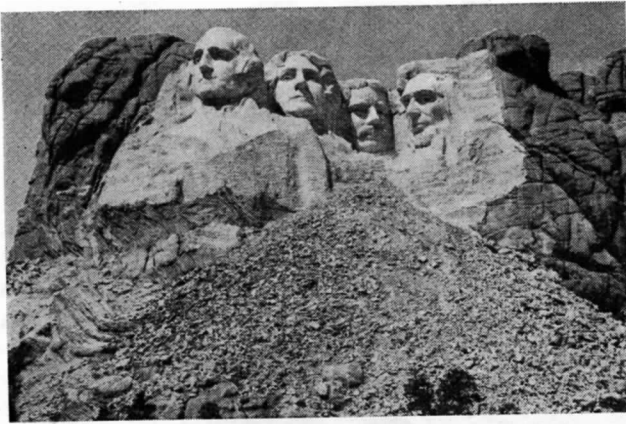
min kusin kom hem från den tidiga morgonmässan i den katolska kyrkan.

Min kusindotter, Teresia 10 år, varnade farbror Gunnar för den täta trafiken i New York. Hon var med pappa ibland till New York, sa hon, och det var så besvärlig trafik. Hennes pappa genmälte att det var nog lika tät trafik i Chicago. Men Teresia vidhöll sin varning för New Yorktrafiken.

Om någon dag var så tiden inne för avfärden till New York. Efter en och en halvtimmes färd från Carmel, befann vi oss på autostradan mitt inne i New York och såg Kungsholms vita skrov på långt håll i hamnen. Men var fanns nedfarten till hamnen från denna autostrada? Vi befann oss i den av fyra filer bestående trafiken längst ut till höger och tittade till höger efter 59:e gatan, som skulle gå till Kungsholms hamnplats. Men så plötsligt fick vi se en skylt för 59:e gatan hänga längst till vänster om alla filerna. Kanske i alla fall min kusindotter Teresia hade rätt. Det här var besvärligt. Hur skulle jag kunna krossa alla filerna, fyra stycken, där trafiken kl. 9 på morgonen just var som intensivast, inte en meter mellan bilarna. Det var som en enda frambrusande ström av bilar. Det tycktes otänkbart att en bil skulle kunna stanna och korsa alla filerna från höger till vänster. Jag sade till min vän studenten, att jag måste trots allt försöka stanna och korsa filerna, annars drivs vi med av denna ström runt New York. Min vän varnade mej och sa, att det är inget att göra. Det är bara att följa med strömmen. Men envis, som jag stundom är, så beslöt jag att försöka det omöjliga.

Jag drog ned min vänstra sidoruta. Räckte ut handen, bromsade och stannade. Och undrade vad som skulle hända. Min vän studenten protesterade ivrigt mot vad jag företog mej och sa, att så får man inte göra i Amerika.

Men mitt i sina protester vände han sej om och såg genom bakrutan och utbrast full av förvåning: tusentals bakom oss har stannat. Det kanske går, sade han. Sedan stannade "tusen" bilar även i nästa fil o. s. v. Jag kunde börja korsningen och var snart över alla filerna och tog 59:e gatan ned till Kungsholm i hamnen. Den amerikanska vänligheten i trafiken hade bestått ett

En egendomlig bild uti det amerikanska landskapet. Mount Rushmores Nationella Minnesmärke med byster av fyra amerikanska, framstående presidenter: Georg Washington, Thomas Jefferson, Theodor Roosevelt och Abraham Lincoln.

Skulptören Borglum har i granit på 6000 fots höjd huggit ut detta väldiga monument. Det anses vara det största monument som någonsin skulpterats. Varje byst är 450 fot hög. (En engelsk fot = 30,48 cm).

hårt prov och klarat det. Naturligtvis såg väl en del New Yorkare också att vi hade Minnesota-plåtar på bilen och tyckte synd om landsortsbon, som förrirrat sig in i New Yorktrafiken.

Så var vi framme välbehållna vid hamnpiren där Kungsholm var förtöjd. Än var dock inte alla besvärigheter slut. För att spara på valuta så hade jag packat många av mina tillhörigheter löst i bilens baksäte och i bagagerummet. Men bagagemästaren påpekade genast att intet fick finnas kvar i bilen då den togs ombord. Till och med all bensinen måste tappas ur. Nytt bryderi. Vi tar inte bilen ombord, förrän Ni har tömt den på alla saker, sa Amerikalinjens tjänsteman.

Men var skulle man här nere i hamnkvarteren få tag på något billigt emballage. Min vän stannade vid bilen och jag gick upp till affärer i kvarteren kring hamnen för att söka efter lämpligt emballage. Det enda jag fick tag i var en pappkartong, som jag fick betala en dollar för. Men så fort jag kom ut ur affären hade jag redan ångrat mitt köp och insåg att det var meningslöst att försöka pressa in allt som fanns i bilen i denna pappkartong.

Men återkommen till hamnen så uppenbarade sej åter den amerikanska vänligheten i form av en amerikan i amerikalinjens tjäns, som skrattade medlidsamt åt min usla pappkartong och sa, att här lämnade en svenskamerikan, som kom till New York med Kungsholm, en liten trälår, ta' den, den får Ni gratis, sa han. Så lätt löstes frågan genom amerikansk gemytlighet. Chevroleten var snart ombord.

Min vän studenten och jag slog oss ner i Amerikalinjens väntsal i hamnpaviljongen och andades ut och tänkte att äntligen är besvärigheterna slut. Men just då skulle de börja på allvar. Det var dagen före Kungsholms avgång. Alla bilar måste lämnas en dag i förväg. Och nu måste vi ha nattlogi i New York. Jag tog fram alla adresser på bekanta och vänner jag hade i New York och min vän studenten åtog sig att ringa runt till dess att någon ville förbarma sej över oss och ge oss nattlogi. Vi ansåg nämligen att hotellrum skulle ställa sig för dyrt i denna stora världsstad.

Men nu började som sagt besvärigheterna igen. På en del telefonnummer svarade ingen och där vi kom fram, hade det uppstått förhinder av något slag. Äntligen fick vi en vänlig inbjudan till middag och erbjudande om nattlogi hos en amerikansk familj i en av New Yorks förstäder.

Middagen bestämdes till viss tid och vi bestämde oss

för att ta underjordiska järnvägen dit, c:a en halvtimmes resa. Efter några uträttningar inne i New York var vi färdiga att resa ut till förstaden. Det var en timme kvar till middagen än. Resan skulle bara ta en halvtimme.

Vi letade reda på rätt station på den underjordiska vägen ner, löste biljett och skulle gå ombord på tåget, då min vän sa, att jag måste känna efter att jag har adressen till familjen. Ja, det är bäst, sa jag, och ställde ner mina två väskor på perrongen, medan det långa förståget snabbt fylldes av hemresande New Yorkare.

Studenten sökte och sökte. Letade genom alla sina fickor, tittade runt omkring sej på perrongen. Han kunde inte hitta adressen som han fått av mej. Vi hade aldrig besökt familjen tidigare, som var goda vänner till mina vänner i Minapolis. Vi visste naturligtvis namnet på förstaden, att det var till Long Island vi skulle. Men ingen av oss hade tänkt närmare på gata och gatnummer.

Samma outtalade farhågor läste vi i varandras ansikten. Skulle vi då behöva gå brandvakt i New York i natt för att vi slarvat bort adressen. Det förargliga var ju också att där ute på Long Island stod middagen dukad och familjen väntade på oss. De skulle ju också ha svårt förstå anledningen till att vi inte kom, när vi nyss hade ringt och sagt att vi med glädje skulle infinna oss.

Studenten letade än en gång genom sina fickor, men allt förgäves. Till sist ringde vi upp telefonupplysningen och frågade, om de inte kunde säga oss var en familj med ett så sällsynt namn bodde. Vi visste naturligtvis våra vänners tillnamn. Men telefonisten svarade att vi måste komma ihåg att det bor omkring tolv miljoner i New York med förstäder och tusentals hade det, som vi trodde, sällsynta namnet, och Ni får skylla Er själva, om Ni blir utan middag och logi i dag. Medan vi stod där på perrongen gick tåg på tåg mot Long Island, ett var tionde minut. Med besvikelse och resignation hörde vi dem komma in på stationen, stanna, starta och rusa iväg igen till det Long Island som för oss nu var en sluten värld, dit vi inte kunde komma trots att vi stod med nyköpta biljetter i handen.

Sparsam, som en amerikan stundom är, så gick studenten fram till biljettluckan och förklarade att vi inte kunde resa och ville ha tillbaka biljettkostnaden. Men spärrevakten bara skakade på huvudet och sa, ut får Ni gå om Ni inte vill åka, men inte betalar vi för att Ni går ut.

Modstulna lämnade vi den underjordiska järnvägsstationen. Det hade dragits ner liksom en järnridå mellan oss och våra vänner ute på Long Island. Vi kunde inte nå dem i denna världsstad, fastän det bara var någon

svensk mil som skilde oss åt. Och det började bli sent. Vart skulle vi ta vägen under den kommande New Yorknatten.

Vi hade ju redan tidigare ringt alla våra vänner i staden. Till sist sa, min vän, studenten, jag vill gå ner till Amerikalinjens väntsal igen och se, om jag kan ha förlagt adressen eller tappat den där. Jag tänkte själv att det var nog ett hopplöst företag att efter flera timmar försöka finna en liten papperslapp i den stora väntsalen där massor av folk passerade dagligen.

Men jag tog mina väskor och satte mig i en park för att vänta, medan han till fots gick den rätt dryga vägen ned till hamnen igen.

Det dröjde länge innan han återvände. En timme kanske två dröjde det, jag tyckte det var en evighet, innan han återvände och vinkade med anteckningen. Då hade han noggrant genomskött alla vrår och skrymslen i Amerikanlinjens väntsal. Till sist tömde han deras stora papperskorg och fann där på botten, lappen med adressen på till våra vänner. Slutet gott, allting gott. Vi fick en sen men god middag och skönt nattlogi hos den gästfria tyskamerikanska familjen.

Då vi befann oss i Carmel gjorde vi en dag en avstickare till Boston, där jag skulle hälsa på en emigrant från Jonsberg, änkefru Stina Hallain, som hade en syster i min församling. Det var en dagsresa endast med fina vägar. Vi betalade 25 cent och körde in på en bred autostrada som gick nästan spikrakt på Boston, en stad av Stockholms storlek. Änjo mötte vi i Boston denna hjärtliga amerikanska vänlighet. Vi blev mottagna av fru Hallain som barn i huset. Hon förklarade att det var nästan som om hon fick träffa sina egna anhöriga när hon fick besök från Jonsberg. Hon och hennes framlidne man köpte för ett trettioårigt sedan ett hus på ett tjugotal rum, vid en av de centralaste och största gatorna i Boston och de öppnade där en liten hotellrörelse eller kanske pensionat, rättare sagt, där man kunde få hyra rum och även få helinackordering. Det var ett praktfullt hus, det byggdes en gång av en miljonär utan tanke på vad bekvämligheten och lyxen kostade i byggpengar. Det var väl ett dussin badrum, stora väggspeglar i de flesta rummen, väldiga öppna spisar, vid entrén i nedervåningen en stor herrgårdslignande hall med en stilfull renäsanstrappa ledande upp till övervåningarna. Interiör och inredning inte olik ett svenskt sextonhundratalsgods, om än i mindre format.

Jag undrade hur det kom till att miljonärer låter sådana hus bli pensionat, sedan de slösat så mycket på deras byggande. Stina Hallain angav orsaken vara den revolution som bilismen åstadkom i Amerika. I stället för att bo vid en bullrande stadsgata, drog man sig ut till förstäderna, där en annan miljonärstil uppkom med praktfulla moderna villabyggnader i den grönskande omgivningen. Med bilen nådde den amerikanske affärsmannen ändock sitt kontor inne i city på några minuter.

Efter ett par dagar i Boston var det med saknad vi tog avsked av Stina Hallain. Kärleksfull omvårdnad är det minsta man kan säga om hennes gästfrihet. Hon unnade oss det bästa huset förmådde. Vi hade långa samtal om hemlandet. Därvid sa hon bland annat, att när vi amerikanska turister kommer hem till Sverige och hälsar på med eller utan bil, så tror en hel del svenskar att vi är något av miljonärer, som kan ta flera månader ledigt från vårt arbete och resa runt i Sverige och kanske i

Europa. Sanningen är i stället, sa hon, att de flesta av oss får spara i många och långa år för en sådan drömräsa till hemlandet. Och hon tillade att Ni i Sverige vet inte och kan aldrig riktigt förstå hur hårt vi får arbeta för att behålla vår höga levnadsstandard i Amerika.

Så lämnade vi i dagningen en septembermorgon det ännu sovande Boston för en ny dagsetapp. Stina Hallain hade en moderlig omsorg om oss in i det sista. Vi hade hyrt in bilen i ett garage, en kvarts promenad från hennes hem, dit hon följde oss för att se till att allt var i sin ordning när vi skulle starta resan. Därtill hade hon försett oss med rejäl matsäck, både kaffe i termos och smörgåsar. Men allting har ett slut. Och utanför trottoaren på Commonwealth i Boston stod en liten dam, viftande efter vår bil så länge vi såg henne. Det var en hälsning till oss och en hälsning till Sverige, hemlandet.

Gunnar Odelborn.

NÄR BYN SKIFTADES *forts. från sid. 7.*

nov. varje år, för bete erhöill han 30 kr. pr år, avlämnat i nov. Båtsmannen ville till denna överenskommelse göra det tillägg, att om han ej erhöill bete å allmänningen skulle hans djur som hittills erhöilla bete tillsammans med skifteslagets djur, hvilket av skifteslaget beviljades. Tillträde av nya båtsmanstorp skulle ske på samma gång som tillträde av nya skiftesloterna inom Utsätter.

Den 11 till 21 okt. var det värderingar och uppmätning av skog och skogsefäkter samt av byns alla hus. Därvid befanns byn bestå av 65 hus av olika art och storlek. Av dessa ägde Nils Eriksson 10 hus i godt skick, Jon Jonsson 9 hus i brukbart skick, Nils Johan Jonsson 7 hus i brukbart skick, Sven Persson 15 hus i brukbart skick, Anders Persson 24 hus i brukbart skick. Av dessa skulle Jon Jonsson med alla sina hus avflytta 4500 fot. från nuvarande bopplatsen, Nils Johan Jonsson skulle avflytta 3000 fot från sin dåvarande bopplats, Jon Jonssons Flyttningskostnad Beräknades till 420: 93 och skulle av allmänna medel uppbära för en $\frac{1}{8}$ 112: 50 däraf, dock $\frac{3}{4}$ -del eller 84: 37 skola tillgodokomma alla uti utflyttningskostnadern deltagande delegare i skifteslaget, så minskas hans ofvannämnda utflyttningskostnad med berörda 84: 37 till 336: 56.

Nils Johan Jonsson erhöill 376: 13, hans utflyttningskostnad utgjorde 460: 50. Anders Perssons utflyttningskostnad utgjorde 384: 85, Sven Perssons för en del bygnader 38: 50, Nils P. Eriksson för en del bygnader 70: 00.

Fördelning av utflyttningskostnaderna:

Jon Jonssons kostnader deltar han sjelv med 150: 76, Sven Persson med 185: 80, summa 336: 56, Nils Johan Jonssons kostnader han sjelv med 150: 76, Sven Persson med 77: 21, Anders Persson med 67: 41, och Nils Eriksson med 80: 75, summa 376: 13. Anders Perssons utflyttningskostnader bestrides av honom sjelv med 384: 85, Sven Perssons kostnader av honom sjelv 38: 50, Nils P. Eriksson betalar sin kostnad 70: 00.

Efter alla sammanträden och kallelser var laga skiftet avslutat 23.6.1879 och skulle under de två gångna åren, men det återstod mycket att göra, särskilt för dem som skulle lämna gamla byn. De skulle bygga sig nya hem på anvisade platser men också de som fick stanna hade mycket att bestyra med ny- och ombyggnad — Ty det var blott Nils P. Erikssons gård som före skiftet var ut-

forts. å sid. 22

Don Carlos i Östergötlands Dagblad berättar om 6 nov.-högtiden i Jonsbergs kyrka 1956

Klockorna ringde i Jonsbergs kyrka i den mörka novemberkvällen, bygdens folk samlades i templet i stora skaror, ett fackeltåg med musik i spetsen och med hemvärn, lottor, samariter och scouter gick från ålderdomshemmet till kyrkan, där kyrkoherde G. Odelborn först av alla herdar i länet ordnat en Ungernafton, som han kombinerade ihop med firandet av sjätte november. Det blev en stor kväll och stort blev resultatet av kvällens insamling till Ungerns folk — 1.480 kr. fick man in, ett ståtligt resultat i en liten församling på Vikbolandet.

Det låg stämning över kvällen redan från början. Facklorna lyste lång väg från kyrkan, Frälsningsarméns första kårs musikkår från Norrköping, vilken understundom lockas till Jonsberg av församlingens herde, gick i spetsen och sedan följde ett långt tåg, som mottogs av en stor menighet vid kyrkan. Därinne spelade musikkåren

och kyrkoherde *Odelborn* tog till orda. Man var litet spänd på hur han skulle kunna kombinera Gustav Adolfsminnet med Ungern, men han lyckades bra med det. Han berättade om hur han en gång i Chicagos största kyrka i en lutherska församling blev vittne till hur man med vördnad firade minnet av den svenske konungen. Det gjorde man för att han kämpade mot andlig trädöm, för trosfrihet, tankefrihet, något som amerikanerna ansåg kanske inte skulle ha funnits utan kungen från landet där borta vid Nordpolen. Gustav II Adolf var en frihetshjälte av världsformat.

Ungern av i dag skulle ha behövt en sådan frihetshjälte. Det hade man nu inte, men vi alla har lidit med det hårt prövade folket den senaste veckan, när deras hårda öde avgjordes. Ungrarna trodde på friheten, de vågade en insats för den, nu är de fångna, dödade eller

Kvällens talare:

Från vänster fru Asta Brandel, musikledare Sixten Samuelsson, kyrkoherde G. Odelborn, kyrkvaktmästare Sven Nilsson och landstingsman E. Glimmér

flyktingar. Men friheten är värd att kämpa för, det finns högre ting än livet, det finns människovärde. Utan frihet är livet inte värt att levas och vi tror alla blint på att till slut skall rätten och rättfärdigheten segra också för Ungerns folk.

Kyrkoherde Odelborn hade till denna Ungernkväll också kallat representanter för demokratiska partier i församlingen. Där stod landstingsman E. Glimmér upp och deklarerade sin fasta tro på att förnuftet ändock till slut skall segra över våld och förtryck. Vi har alla skyldigheter att hjälpa var vi än bor, vi är alla beroende av varandra och vi kan inte gömma oss bakom några gränser. Där kom fru Asta Brandel med en lågmäld men av brinnande patos burens vädjan om hjälp för ett lidande folk. Vi vinner inget paradiset på jorden förrän vi själva gör en helomvändning, sade hon. Vi måste behandla andra så som vi själva vill bli behandlade. Ett lyckotillstånd på

jorden behöver inte bara vara en önskedröm, om vi alla är överens om att börja med oss själva och vår egen förvandling.

Till slut talade kyrkvaktmästare Sven Nilsson och berättade klart om att våldet inte löser några problem och bekände som sin tro, att om alla i alla land protesterade kraftigt och märgfullt mot makt och våld, så skulle det vända sig till det bättre. Han vädjade också till alla kyrkobesökarna denna novemberkväll att ge av fullaste hjärta. Detsamma gjorde också kyrkoherden och de båda blev bönhörda. Nära 1.500 kr. på en kväll är ett lysande resultat, men så fanns det också både 50- och 100-lappar i kollektlåvarna.

Kvällen slutade med altarandakt och därefter uttågade den ståtliga fanborgen ur kyrkan, medan menigheten kom överens om att det var en gripande och en högtidlig kväll.

Don Carlos.

Historien om en Duvhök i Jonsberg

Vid ett besök nyligen i kyrkvärd Elis Svenssons hem i Mönnerum i Jonsberg fick vi i halltrappan se ett praktexemplar till duvhök, konserverad och uppstoppad.

Kyrkvärdens fru, Elsa Svensson, berättade följande. En höstdag satt hon och vävde, men märkte plötsligt något oväsen bland hönsen. De for omkring upprörda åt alla håll. Hon rusade ut på gårdsplanen, följd av sin yngsta dotter. Det var en stor hök som huserade bland hönsen och gjorde dem vettskrämda. Djärv som alltid ingrep fru Svensson omedelbart till sina hönors hjälp med påföljd att duvhöken tog till flykten. Men denne hade nu gripits av panik och blivit lika rädd som hönsen ty han glömde tydligen av att han hade vingar att fly och flyga med. I stället för att flyga rusade han in i ett buskage där han på baksidan fastnade i ett hönsnät. Och nu nådde dramat sin höjdpunkt då fru Svensson utan tvekan eller rädsla med båda händerna grep tag i höken och bemäktigade sig den. Hon begav sig till ladugården, där husets faktotum, Erland, avlivade inkräktaren utan pardon.

Men när fru Svensson efteråt och än i dag betraktar den stolta duvhöken med dess skarpa och vassa klor och krökta näbb, så säger hon att hon inte kan förstå hur hon vågade sej på den, då den ju hade så skarpa och hotfulla försvarsvapen. Hon minns också att hennes hjärta slog och bultade mer än vanligt då hon bar höken till ladu-

gården. Men, säger hon, hon kände även hur duvhökens hjärta slog och klappade under hennes grepp. Kommer Du som gäst någon gång till kyrkvärd Svenssons gästfria hem, så måste Du beundra denna fina duvhök och även värdinnans djärvhet att ingripa mot en hök med så imponerande klor. Den kom som en rövare men blev själv rövad och sitter nu, tycker man, nästan som levande, och berättar om sitt öde.

FRÅN SKOLFRONTEN

Ur Protokollen . . .

Protokoll, hållet i Kyrko- och Skolrådets sammanträde den 30 okt. 1888.

§ 1.

Närvarande vid detta sammanträde voro förutom undertecknad ordförande följande ledamöter: Kyrkovärdarne H. G. Jonsson och M. Jonsson, hemmansegarne Anders Persson och S. P. Person, Nämndemännen N. M. Nilsson och C. F. Jonsson.

§ 2.

Föredrogs en skrivelse från folkskoleinspektören, doktor G. Westling i Linköping, så lydande: »Till skolrådet i Jonsberg. Med anledning av den inspektion, som under tecknad den 22 och 23 nästlidne juni anställde vid folk- och småskolorna inom Jonsbergs skoldistrikt, göras följande påminnelser:

Som skollokalerna i Gottenvik, Drörestorp och Riddartorp svårligen kunna tillräckligt ventileras under den kalla årstiden, fästes skolrådets uppmärksamhet på behovet av en rikare luftväxling, t. ex. genom att en del dubbel-fönster så anordnas, att de kunna öppnas.

Följande skolmaterial behöver anskaffas: för Gottenviks folkskola en karta över Palestina och en dito över Östergötland. För Mönnerums folkskola en karta över Östergötland. För Drörestorps skola en dylik samt för Riddartorps skola en sådan, jämte en gradskiva och en passare.

Som en brist, vilken om möjligt bör avskaffas, anser jag mig böra påpeka, att skolträdgårdar saknas vid dessa folkskolor (jämför folkskolstadgan § 56), varför undervisning i trädgårdsskötsel ej vid alla dessa ställen kan bedrivas.

Linköping den 8 sept. 1887. G. Westling, folkskolinspektör.»

Efter skedd överläggning stannade skolrådet enhälligt vid det beslutet att förestående skrivelse icke skulle för-
anleda till någon skolrådets åtgärd.

In fidem

I. Kinnander

Justeras: betyga

G. F. Jonsson N. M. Nilsson.

år med samma begäran. Och i ett protokoll av den 31 oktober 1889 heter det: »avslogs framställningen om inköp av Östergötlands karta ävensom inköp av Palestinas karta för Gottenviks skola.»

Det gick hela två år innan folkskolinspektören på nytt lät höra av sej. Någon vän i församlingen hade måhända låtit honom veta att nu hade man fått in en del nya ledamöter i skolrådet liksom en annan ordförande. I kyrko- och skolrådet satt nu kyrkovärdarna Alb. Kellgren, Magnus Jonsson, nämndemännen A. M. Nilsson i Fyrskeda och C. F. Jonsson i Mönnerum, och prästen hette Ar. Rydberg.

Inspektören hade inte bättre lycka denna gång fastän han nu varken krävde passare eller gradskiva eller nämnde ett dyft om trädgårdar och trädgårdsskötsel. I protokollet av den 30 okt. 1891 avslås hans framställning utan motivering: »avslogs inspektörens framställning om inköp av karta över Östergötland och Palestina.» På trygga kyrkovärdar och myndiga nämndemän i en östgöta-socken imponerade inte en statlig inspektörs skrivelser.

Men folkskolinspektörer kan ibland också vara envisa och han vilade visserligen på hanen i tre år, men då kom han igen. Nu visste han att hade man fått en ny ordinarie kyrkoherde, kyrkoherde K. L. Asproth, och dessutom hade några nya män blivit ledamöter av skolrådet, Magnus Jonsson, Djäknetorp, Magnus Karlsson, Drörestorp, A. Persson, Utsäter och S. A. Linström, Gränsö. Han satte sitt hopp till dessa nya män, men för säkerhets skull så inkallade han hela lärarkåren i Jonsberg till detta sammanträde, Folkskollärare N. G. Andersson, Riddartorp, J. A. Levin, Mönnerum, A. R. Karlqvist, Gottenvik och småskolläraren L. G. Gräntzelius, Fredriksdal.

Jonsbergs prästgård, restaurerad och moderniserad 1954. Uppfördes på 1760-talet. Innehåller åtta rum och kök samt hallar. Då Jonsberg 1867 blev eget pastorat och prästgården därmed kyrkoherdebostad, skedde en tillbyggnad på västra gaveln, då kyrkolagen stadgade att en kyrkoherdes bostad skulle innehålla ytterligare två rum.

På 1880-talet var det självstyrelse i Jonsberg. Man tog inte emot några order från högre ort, vare sig det gällde bättre luft i skolorna eller bättre hjälpmedel i geografi och geometri.

Men inspektören framhärdade och kom igen om ett

NÅGOT OM ORGELN I JONSBERGS KYRKA

av Dr. E. Erici

Inför den nu beslutade ombyggnaden av orgeln, så länge påkallad med hänsyn till dess mångahanda brister, torde det vara av intresse för församlingsborna att få höra litet närmare om dess ursprung och växlande öden genom tiderna, ävenså något om de värden, särskilt i klangligt avseende, som den ännu alltjämt, trots allt, gömmer på.

Orgeln är en av de äldsta i stiftet och byggd år 1756 — på församlingens egen bekostnad — av orgelbyggaren Jonas Wistenius, grundaren av det berömda Linköpingsorgelbyggeriet under 1700-talet och själv känd framförallt som en förnämlig intonatör. Av hans c:a 70 verk äro numera endast 4 i bruk, utom Jonsbergsorgeln, orglarna i Västerviks S:ta Gertrud (1744, Skällvik (1762) och Älvestad (1776). Rent klangligt äro Skällviks- och Jonsbergsorglarna de bäst bevarade.

Jonsbergsorgeln hade från början följande stämmor: Princípal 4' (i fasaden), Gedakt 8' (av trä), Gedaktflöjt 4', Quinta 3', Oktava 2', Spetsflöjt 2', Rauschquint 2chor, Mixtur 3 chor, Trumpet 8'. Pedalen bihängd. — Av dessa stämmor finns endast 3 kvar: Princípal 4' (nu kallad Oktava 4') Gedakt 8' (= nuvarande Borduna 8') samt Oktava 2'. De övriga ha under senare 1800-talet och början av 1900-talet utmönstrats och ersatts med »modernare», men klangligt mindervärdiga stämmor. Det mest omfattande ingreppet, liktydigt med rena vandalismen förresten, utfördes år 1896 av orgelreparatören G. Lundquist i Linköping. Stämmorna Spetsflöjt 2' och

Inför den övermakten kunde inte längre den högre pedagogikens landvinningar i form av kartor förhindras komma Jonsbergs skolor till del, varför kyrko- och skolrådet i § 4 i protokollet från den 22 januari 1894 säger »skolrådet beslutade att inköpa för skolornas behov fem stycken väggkartor över Östergötland». Så hade en segsliten skolfråga lösts efter fem år.

Billig städning.

I ett protokoll av den 25 januari 1891 uppdrogs åt skolrådsledamoten N. H. Nilsson i Fyrskeda att anskaffa lämplig person, som mot det av skolrådet bestämda priset av 15 kr. för år åtager sig städningen i Gottenviks skola för detta läsår. — Det var väl högre penningvärde på den tiden. Men något större arvode kan ju inte 15 kronor kallas.

Ett ändå billigare sätt för församlingen att få skolan städad läses i ett protokoll av den 6 mars 1892: »Beslöts att hos kyrkostämman göra hemställan att städningen i Dröstorps skola hädanefter får verkställas av därvarande skolbarn.»

Trumpet 8' avlägsnades och ersattes med Princípal 8' och Salcional 8', den senare dock med användande av metallpipor ur det gamla beståndet (Quinta 3'?), Oktava 2' kompletterades med pipor ur den kasserade Spetsflöjten, Princípal 4' flyttades in på lådan och ersattes i fasaden med tråklossar och slutligen gjordes ett nytt fristående spelbord, det ännu i bruk varande, framför fasaden. — De i den nuvarande stämdispositionen ingående stråkstämmorna Viola 4' och Gamba 8' synas ha tillkommit 1868 och 1904 resp. — Orgeln har f. n. alltså följande stämbesättning: Princípal 8'. Borduna 8'. Salcional 8'. Gamba 8'. Oktava 4'. Oktava 2'. Viola 4'. Av dem är Oktava 4' och Oktava 2' utan jämförelse de värdefullaste. De ha en sällsynt levande, ädel, fint utmejslad och skön intonation, just en sådan, som vi nu för tiden sträva att få fram i våra nya orglar, men ännu knappast lyckats helt med. De stå också på ett utomordentligt underlag, den ursprungliga, alltjämt välbevarade, av ek byggda väderlådan, en enhet, som enligt erfarenheten inte utan stor risk för klangen kan brytas. Det är att hoppas, att de sakkunniga ta vederbörlig hänsyn till denna för orgelns värde som instrument så betydelsefulla omständighet. Att Oktava 4' då också återfår sin gamla plats i fasaden, är en självskriven sak. På så sätt får den gamla, fina Wisteniusorgeln leva vidare — denna orgel, som redan skänkt så många generationer av Jonsbergsbor andakt och lyftning i deras gudstjänstfirande.

OM EN KAKTUS

Jag hade en gång i min fönsterkarm bland pelargonier, blomsterlökar, begonier och andra krukväxter också en lilja av den där sorten som ska ha ett visst antal år på nacken, innan den blommar första gången. Jag hade själv drivit upp den och den våren, när den hade sin blomningsålder inne, gick jag och avvaktade med spänning om och när den första blomknoppen skulle visa sig vara ibland bladverket. Jag hade vattnat, gödslat och skött växten efter alla konstens regler och det var också ett mycket vackert och välväxt exemplar med blanka, saftiga blad som stolta strävade mot höjden. Vid sidan av den ståtliga liljan stod i en liten kruka en oansenlig kaktus, som heller aldrig blommat. Jag minns inte hur jag fått den och jag minns inget namn på den, men den var av den där sorten som alltid står och ser torr och tråkig och helvissen ut och som dessutom sticks så fort man kommer i närheten av dem.

Nästan var gång jag skulle pyssla om min lilja, vattna den eller vända den mot solen, stack jag mig av den otäcka kaktusen. En dag blev jag riktigt arg på den och tog och bar ut den och ställde den i garderoben under trappan, eftersom jag inte just då hade tid att gå ut och kasta den i soptunnan, som jag först tänkt. Så glömde jag alldeles bort den. Och där stod den i den mörka garderoben och fick varken sol eller vatten. Veckorna gick. Jag pysslade beständigt om min stolta lilja, men trots all min ömma omvårdnad sågs ingen blomknopp till.

En dag skulle jag hämta en sak i garderoben och döm om min oförställda häpnad, när jag därinne finner den bortglömda kaktusen alldeles översållad av blomknoppar. I vartenda bladveck satt dom, några ganska stora med en svag skiftning i skärt, andra lite mindre och många, många små ansatser. Jag fick förstås brått med att bära in kaktusen på sin gamla plats i fönsterbrädet bredvid liljan, vilken inom parentes sagt sedermera visade sig vara steril och slutligen hamnade i soptunnan, men i stället

blommade min bortglömda, försummade kaktus och gladde var dag i en hel månads tid mitt öga med alldeles förtjusande små blommor, blekröda och ljuvliga som linnéan i min barndoms skogar.

En väninna som kom på besök slog ihop händerna och utropade full av beundran. O, en sådan vacker kaktus! Vad har du gjort med den? Ingenting, sade jag sanningsenligt, men i mitt inre bad jag tyst och skamsen om förlåtelse. För varför ska man inte kunna be en försummad växt om förlåtelse likaväl som en människa, som man försummat. På det sättet var jag tacksam mot kaktusen för den tankeställare den givit mig. För är det inte många gånger likadant med oss människor som med liljor och kaktusar. Människor, som prålar och pockar på vår uppmärksamhet, dom fjäskar och krusar vi för, ibland många gånger mer än vad dom är värda, för oftast är dom sig själva nog och har litet eller intet att ge eller dela med sig av. Under det att enkla, oansenliga, över axeln sedda människor kan gå omkring tysta och obemärkta och bära på tankar och talanger, som ingen anar och ingen ser. Kanske har dom liksom min kaktus lagt sig till med ett hårt och torrt skal och är liksom mer stingsliga mot sin omgivning, därför att dom är vana vid att bli förbisedda och misskända. Men djupt i deras inre under den sträva ytan gror det och knoppar och kanske behövs det bara en liten, aldrig så liten gnutta sol i form av uppmärksamhet och förståelse. Kanske just från Din sida för att få dem att blomma upp och fördämningarna att brista.

Omkring den, som du alltid förut funnit så tyst och tråkig, kan det plötsligt stå som ett skimmer och häpen kanske Du säger för dig själv: men människan är ju faktiskt både intelligent och trevlig, vetja.

(Hemvårdarinnan Edit Andersson, Jonsberg, i vardagsmorgon i radio.)

Hemsysster

ETT SALVATIONISTMINNE

»Bedjen, och eder skall varda givet:
— — — Ty var och en som beder, han får;»

Mt. 7: 7—8.

»Den enskilda bönen sätter den hand i rörelse,
som styr världarna».

Commissioner Mc Kie.

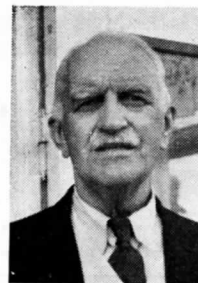
Det var strax före påsk 1902. Jag var nybakad kapten och hade fått order att ta befälet över Frälsningsarméns kår i Visby. Min närmaste överordnade chef var den blide stabsofficeren Emil Andersson, Ekenäs, vars maka var den älskliga slumssystemen Hanna Öhlund. De förde befälet över alla Arméns stridskrafter på Gotland.

En dag kom en av kamraterna och berättade följande: »En av våra vänner, farbror G., som äger en gård nära stadsporten, är alldeles förbi av sorg». — »Hur då?» — »Jo, en av hans söner har kommit hem från »staterna» dödssjuk, och — han är icke frälst. Innan han for bort var han en lycklig ung man, som verkade som officer i Armén. Och nu? Han ligger på dödsbädden. En sjuk-syster sitter vid sängen. Men han har ingen frid. Djupt olycklig, stormar minnena inpå honom om svunna lyckliga dagar. Och nu förkunnar den gamle erfarne läkaren: 'Det är allvarligt. Slutet kan komma när som helst. I dag, i natt, i morgon. Jag vet inte Gud vet det.'» —

Inne i sitt rum går den gamle fadern fram och åter, fram och åter. Händerna äro knäppta. Tären glänser i ögat: »Herre Jesus, mina söner, mina stackars söner, som jag burit fram i mina böner under alla åren. Denne min son går nu bort ofrälst. Och jag har inget hopp om att få möta honom i ljusets land hos dig, min Gud: 'Herre, har du slutat upp att besvara jordens böner?' — Det knackar på dörren. »Stig in!» — En tjänarinna ser gamle »farbrors» nöd och säger: »Kan vi inte hjälpas åt att bedja för honom?» — »I missionsföreningen ha vi bedit. Men han är fortfarande lika kall och oberörd.» — »Har ni talat vid dem på Armén?» — »Nej, inte ännu.» — »Men gör det». — »När du får diska kan du gå dit och fråga dem, om de vill hjälpa oss att bedja enligt Mt. 18 »om två av eder här på jorden komma överens att bedja om något, vad det vara må, så skall det beskäras dem av min Fader, som är i himmelen. När kamraten slutat tala, frågade jag: »Vad tycker ni, att vi ska' göra?» Detta ärendet hastar nog till sin fullbordan. Jag går dit nu. Bed för mannen, och för hans fader och för mig, att jag måtte få de rätta orden, ty av mig själv kan jag intet göra. Kamraten svarade: Vi skola alla bedja. Och Gud hör bön.

Jag gick. I mitt inre talade jag med Gud. »Herre Jesus, om du vill, så kan du. Herre, du har själv sagt: »Ingen har större kärlek, än att han giver sitt liv för sina vänner. Du har givit ditt liv för honom. Herre, gör ett under med denne. Amen».

Snart såg jag stadsporten därborta. Jag var på den rätta gatan. Där kom en konstapel, jag frågade honom. Jag knackar på dörren. »Stig in!» — Det var »gamle

Kantor Gustaf Westerberg

farbror» själv. Han fattade min hand, såg på mig med sorgsna ögon och sade: »Tala med honom». Fadern förde mig in genom ett förmak och vidare in i sjukrummet. Vid sängen satt sjuksystemen. Men när hon såg »gamle farbror» dra sig undan försvann även hon in i ett annat rum. Vi voro ensamma vid dödsflodens strand. O, vilket ansvar. O, vilken kamp i andevärlden, precis, som det heter i ps. 266: 1. »Två väldiga strida om människans själ». Jag talade med honom, så gott jag kunde. Framhöll vikten och nödvändigheten att göra valet; och göra det nu. Men hans ansiktsuttryck var oförändrat kallt. Han kunde inte. Det var det enda svaret. Jag böjde knä vid sängen och bad. Jag sade: »bed själv» — men omöjligt. Jag stod upp och sade farväl — med sorg i hjärtat. »Jag kanske återkommer. Gud välsigne eder». — Utkommen i förstugan, stod »gamle farbror» där. — »Hur gick det?» — »Dåligt», sade jag. — »Hjälpl oss bedja. Snart är det försent». — Jag fattade »gamle farbrors» händer i mina, såg honom djupt in i ögonen och sade: »Vill Ni »farbror» be för er son i natt, så skall jag göra det också».

Vi hade ett möte på kvällen, men redan vid 1/210-tiden var det slut. Emil och hans fru hade redan gått upp på sitt rum. Jag såg té-brickan och de bredde smörgåsarna och den goda vilobädden. Sedan jag styrkt mig med de goda gudsgåvorna tog jag ned den stora nyckeln till lokalen, tog ytterrocken på, gick trappan ned och öppnade dörren och stängde den om mig — och Gud.

Min gamla Bibel och ficklampan var med. Klockan kunde väl vara något över 22. De stora fönstren vette mot havet. Där ute var mörkt och här inne är också mörkt. Jag trevade mig fram till botbänken. Där föll jag ned på mina knän och bad — som aldrig förr. Jag lät Gud tala. Han visste ju redan, vad jag önskade. Men jag bad: »Herre, Jesus, giv mig mera tro!» och jag läste inför Herren Gud de dyrbara orden i Ebr. 11: 1. »Men tron är en fast tillförsikt, om det, som man hoppas; en övertygelse om ting, som man icke ser». Jag fortsatte att tacka Gud. Det var mitt i natten. Jag kunde icke

urskilja bänkarna. Men jag kände, att Gud var hos mig. Tron växte. Klockan blev halv två. En väldig sömnkänsla kom över mig. Skulle jag ge upp och gå upp och lägga mig i min varma, goda säng? Kommer aldrig på fråga, »gamle Adam». Men du skall få 15 min. Och med en kollektbox under huvudet, drog jag upp benen. Jag steg upp och gick bort till fönstren och såg åt havet Morgonstjärnan och vid 5-tiden kom morgonrodnaden med den nya dagen. Kl. 7 f. m. gick jag och öppnade ytterdörren. Morgonkaffet väntade. Jag kände, att segern var vunnen. På e. m. besökte jag mannen; och under sången »En underbar källa», förmälte Herren hans motstånd. Han bad och tackade Gud och hans anlete strålade av himmelsk glädje. På torsdagen, när jag nyss hade lämnat huset, kom Guds ängel, men mannen hade blivit räddad, som »en brand ryckt ur elden». Gud vare ära och tack. Amen.

G. W.

NÄR BYN SKIFTADES *forts. från sid. 15.*

flyttad ur gamla byn och nybyggd med egna medel, det andra var en röra av gamla hus. Efter skiftet äger byn gemensam del i bybrunnen, stor som kartan visar, samt storängskällan och väg till densamma samt vändplats däromkring. Men vad man måste beundra är att allt detta kunde ske utan några större tvister och söndringar grannar emellan. Det var en nödvändig sak i framåtskridandets tjänst. Vem som drog den största vinsten därom får man läsa mellan raderna i de 240 sidor protokoll från förrättningen. Då jag skrivit detta, är det ej för att det kan vara så roande att läsa, men det kan giva ett bevis på att även i Jonsberg sökte man följa tidens krav och tidens gång på 1870-talet.

J—n.

Härmed får jag frambara ett varmt tack till medarbetare i årets Jonsbergstidning samt till alla gynnare, vänner och läsare av vår tidning och tillönskar Eder tillsammans

EN GOD JUL OCH ETT GOTT NYTT ÅR.

Jonsbergs prästgård i december 1956.

GUNNAR ODELBORN.

FRÅN SCOUTFRONTEN *forts. från sid. 8.*

sig att kanske någon liten scout-antipod sysslar med just samma prov.

Scoutings idéer och mål är positiva, de säger inte: »Låt bli att gå på den vägen!» utan istället: »Kom med den här vägen!»

Så fortsätter vi här i Jonsberg, vårt arbete och även om vi ännu inte kan göra anspråk på att ha varit annat än en rolig fritidssysselsättning för flickorna, så är det vår stora förhoppning, att, varefter som proven blir svårare och ansvaret växer, vi skall få se resultat i en skara ungdomar som genom att kunna reda sig själva, också kan hjälpa andra.

Scoutkamrat! Här är min hand! Fast vi kedjan slute!

Märkets ring minner oss om heligt vänskapsband.

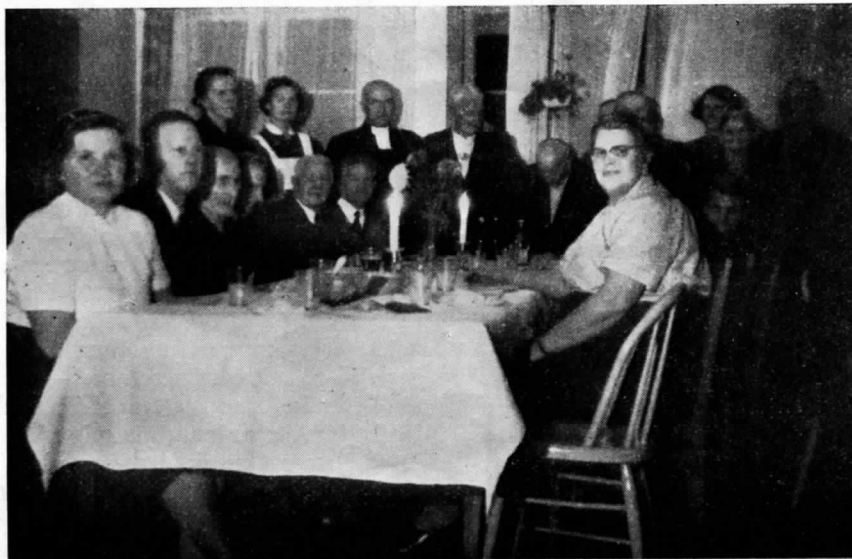
Smidd är kedjan av starka armar.

Genomglöddgad av hjärtan varma.

Scoutkamrat! Visst är du än patrullens och kårens vän.

E. J.

KAFFEREP I JONSBERGS ÄLDERDOMSHEM

Elinstallationen i Jonsbergs kyrka

utförd av

KNEIPPBADENS ELEKTRISKA BYRÅ

NORRKÖPING

Vi rekommendera oss för alla slag av elinstallationer

Tel. 209 43, 309 43

VIKBOLANDSBORI!

Har Ni Eder *Radio-* eller *Televisionsfråga*
ordnad?

Eljäst vänd Eder till

INGVARSSONS RADIOSERVICE

Tel. Kättinge 57

Atelier ELEKTRA

Innehavare: *Sven Benzein*

Trädgårdsg. 3 — NORRKÖPING — Tel. 230 08

PORTRÄTT — SERIEFOTO

PASS-, GRUPP- och BRUDFOTO
REPRODUKTIONER etc.

Firma EL-MONTERING

(Innehavare: NILS ZETTERBERG)

Linköpingsvägen 36 *Telefon 224 85*
NORRKÖPING 5

Utför:

*ELEKTRISKA INSTALLATIONER
REPARATIONER*

FIRMA GRAVVÅRDAR

Butängsgatan 15 — Telefon 276 26
NORRKÖPING

UTFÖR:

*Gravvårdar och Gravanläggningar i
varje önskad granitsort samt Reno-
veringar*

Representant för Jonsberg:

Kyrkovaktmäst. SVEN NILSSON
Tel. Jonsberg 22

*Fotoamatörer, Föreningar och Församlingar
anlita*

Ostra Foto

INNEH. HALVAR CARLSON
GENERALSGATAN 21, NORRKÖPING

Telefon 268 21

Specialaffär i FOTO & KINO
Vi uthyra: Filmapparater 8 och 16 mm, Smal-
film, Balloptikon och Skioptikonapparater,
Småbildastruktörer 5x5.

HEDERSGÅVOR

i GULD och SILVER

John Björks Guldsmeds AB

BRÄDDGATAN 19

NORRKÖPING

ÖSTERQVISTS Blomsterkiosk

Norra Promenaden — Tel. 261 30

NORRKÖPING

REKOMMENDERAS

Firma GUSTAV LUNDGREN

ÖSTRA HUSBY

Telefon Vikbolandet 500 68

Allt Elektriskt

AB TRYCKSAKER

Hantverksh. - NORRKÖPING - Tel. 209 40, 209 52, 234 63

Blanketter alla slag — Tidningar — Böcker

ISNÄS

GOD JUL och GOTT NYTT ÅR
tillönskar

Firma Torsten Gröndahl

Isnäs — Tel. Arkösund 137

VÄLKOMNA PÅ ETT BESÖK!

ARKÖSUND

Gillestugans Bageri, Konditori & Café

GILLESTUGAN

Tel. Arkösund 32

Beställningar av Båtar och Snickerier

emottages av

BRÖDERNA VÅGMANS Snickeriverkstad

Tel. Arkösund 78

KUNGSBERGETS *Specerier*

REKOMMENDERAS

I allt som rör branschen vill vi stå våra kunder
till tjänst. God sortering av alla varor.

Välkommen att julhandla!

Tel. Arkösund 300

HÄSTO SLIP & BÅTVARV

Tel. Arkösund 73

Fullständig varvsrörelse o. Mekanisk verkstad.
Elektr.- och gassvets. Säljer motorer, bensin,
fotogen och smörjolja.

GUNNAR PERSSONS PLÅTSLAGERI

REKOMMENDERAS

Telefoner: Arkösund 54—185

KONSUM ARKÖSUND

SNABBKÖP — SPECERI — CHARKUTERI
MJÖLK — HUSGERÅD — MANUFAKTUR

Tel. Kontoret 29 — Butiken 69

Filial: Jonsberg — Tel. 37

ÖSTGÖTABANKEN

Länsföretag i landets tjänst

ARKÖSUND — Tel. 50

ÖPPET: månd., onsd. och fred. kl. 10—12

VÄLKOMMEN till oss att JULHANDLA!
Här finnes god sortering av Manufaktur, Hus-
geråd, Specerier m. m. Endast kvalitetsvaror.
Humana priser.

FIRMA EVERT NILSSON

Tel. Jonsberg 5

Allt för Julen och Julbordet

finnes hos

Carl Ingvarsson, Jonsberg

Telefon Jonsberg 8

BRÖDERNA ASPLUNDS

BUSSTATION och BILVERKSTAD

REKOMMENDERAS

Tel. Kättinge 65

Vikbolands Sparbank

.....
Fridhem, Arkösund Helgfria lörd. 11—12
Helgfria tisd. o. torsd. 10—12 Åsunda, Kättinge

REKOMMENDERAS

SÖDERKÖPING

FOGELBERGS RÖRLEDNINGS AB

Tel. 101 66

Söderköping

Värme-, vatten-, avloppsledningar

Brunnsbörnings- o. hydroforanläggningar

OLJELEDNINGSINSTALLATIONER (1953 installation
i Jonsbergs prästgård av oljeledning, värme o. sanitet)

Pris kr. 2:50